

UNIVERSITETETS
KULTURHISTORISKE
MUSEER
FORNMINNESEKSJONEN
Postboks 6762,
St. Olavs Plass
0130 Oslo

RAPPORT

ARKEOLOGISK UTGRAVNING

GRAVER FRA VIKINGTID

SKEIME NEDRE, 25/152,
FARSUND, VEST-AGDER

INGRID YSTGAARD

Oslo 2006

UNIVERSITETETS
KULTURHISTORISKE
MUSEER

Gårds-/ bruksnavn Nedre Skeime	G.nr./ b.nr. 25/152
Kommune Farsund	Fylke Vest-Agder
Saksnavn Sikring av funnsted	Kulturminnetype Graver, bosetningsspor
Saksnummer (arkivnr. UKM) 04/5113	Tiltakskode/ prosjektkode 750101
Eier/ bruker, adresse Arnt Helge Stølen	Tiltakshaver -
Tidsrom for utgravning 10. mai 2004	M 711-kart/ UTM-koordinater/ Kartdatum 1311 II / 6441530N 363461 Ø NGO 1984
ØK-kart AT 003-5-4	ØK-koordinater 10556 N / 37253 Ø
A-nr. A 2004/122	C-nr. C.53550/1-6
ID-nr (Fornminneregisteret)	Negativnr. (UKM) Cf 28664, Cf 28665
Rapport ved: Ingrid Ystgaard	Dato: 27. februar 2005
Saksbehandler: Ingrid Ystgaard	Prosjektleder: Ingrid Ystgaard

SAMMENDRAG

Undersøkelsesområdet ligger i det som i dag er et villastrøk, sentralt på Lista, om lag en kilometer sørvest for Vanse kirke. Lavlandet under 20-meterskoten lengst sør på Lista består av et bølgende morenelandskap, med store og gamle gårdsbruk på den sentrale morenen, og en rad med gårder på grensen mellom morenesletta og heia mot nord. Ved hagearbeid avdekket grunneier nedskjæringer til mulige graver under tidligere dyrka mark. I matjorda ble det funnet en del av et sverd fra vikingtid og andre jerngjenstander. Et areal på ca. 75 m² ble avdekket. Vest-Agder fylkeskommune og Kulturhistorisk museum foretok en sikringsundersøkelse der undergrunnen ble rensert opp med krafse, og strukturer i form av nedgravninger i undergrunnen ble dokumentert og undersøkt. Bunnen av to nedgravninger ble undersøkt. Nedgravningene kan være bunnen av skjelettgraver etter formen og fyllmassen å dømme, men det ble ikke funnet gjenstander eller ubrent bein i nedgravningene som kan bekrefte dette inntrykket. Trekull fra fyllmassen i den ene nedgravningen er ¹⁴C-datert til vikingtid. Det ble ikke funnet gjenstander eller bein i gravene. Videre ble det undersøkt to nedgravninger med ukjent funksjon.

INNHOOLD

1. BAKGRUNN FOR UNDERSØKELSEN	2
2. DELTAGERE, TIDSRØM.....	2
3. FORMIDLING.....	3
4. LANDSKAPET - FUNN OG FORNMINNER.....	3
5. UTGRAVNINGEN	6
5.5.1 Funnmateriale.....	6
5.5.2 Strukturer.....	7
5.5.3 Datering.....	10
5.5.4 Analyser	10
6. KONKLUSJON	10
7. LITTERATUR.....	11
8. VEDLEGG.....	12
8.1. Strukturliste.....	12
8.2. Funn og prøver.....	12
8.2.1. Funnliste C53550	12
8.2.2. Liste over kullprøver	13
8.2.3. Tilveksttekst, C53550/1-6	13
8.3. Fotoliste.....	14
8.4. Tegninger.....	16
8.5. Kart	16
8.6. Dateringsrapport.....	16

RAPPORT FRA ARKEOLOGISK UTGRAVNING

SKEIME NEDRE, 25/152, FARSUND, VEST-AGDER

INGRID YSTGAARD

1. BAKGRUNN FOR UNDERSØKELSEN

Skeime nedre, 25/152, er en villa i en rekke med flere villaer langs Rv 43 mellom Vanse sentrum og Dyngvoll i Farsund kommune, Vest-Agder. Villaen med garasje er bygd på ei tomt der det tidligere stod en husmannsplass. Ei lita redskapsbu lengst nordvest på tomta er den eneste bygningen som er bevart fra denne husmannsplassen. Bygningenes plassering da husmannsplassen stod og bygningenes plassering i dag går fram av de to ulike versjonene av økonomisk kartverk, blad AT 003-5-4, se kart nr. 2 og 3.

Den 13. mars 2004 fikk fylkesarkeologen i Vest-Agder, Snorre Haukalid, telefon fra grunneier Arnt Helge Stølen om at han hadde funnet en markert nedgravning i undergrunnen da han fjernet matjorda i hagen sin for å anlegge en uteplass. Stølen fant også gjenstander av jern i matjordlaget. Vest-Agder fylkeskommune tok kontakt med UKM, og det ble avtalt en befaringsfor å vurdere de påviste nedgravningene nærmere.

Befaringen ble holdt mandag 10. mai 2004. Snorre Haukalid fra Vest-Agder fylkeskommune og Ingrid Ystgaard fra UKM deltok. Matjorda i området der grunneieren hadde planlagt uteplass var avdekket, og området framsto som svært lesbart. Undergrunnen ble rensert opp med krafse, slik at vi kunne se tydelige avgrensninger og vurdere det påviste kulturminnet nærmere. Det fantes til sammen 4 strukturer i undergrunnen. En av strukturene var en om lag 60 x 180 cm stor nedgravning med mørk, kullholdig jord, og ble tolket som restene av en skjelettgrav. De øvrige strukturene var ikke tolkbare uten snitting, men det var en viss mulighet for at også disse strukturene kunne være rester av graver. De påviste strukturene lå i det som trolig var åkerjord før eneboligen som nå står på tomta ble bygd. Det var derfor bare restene av strukturene som lå bevart under den omrota matjorda. Tidligere pløying og det at matjordlaget over strukturene nå var fjernet, gjorde at bevaringsforholdene på stedet var dårlige. Videre mener Vest-Agder fylkeskommune og UKM at en bevaring av kulturminnene under flat mark innklemmt i et villaområde ikke er hensiktsmessig. På bakgrunn av dette vurderte vi det slik at den beste måten å løse saken på var å foreta en sikringsundersøkelse av de påviste strukturene i hht kml § 11b.

2. DELTAGERE, TIDSRØM

Sikringsundersøkelsen ble utført av Snorre Haukalid, grunneier Arnt Helge Stølen, Kris Thomas Sola og Ingrid Ystgaard. Undersøkelsen ble gjort den 10. mai 2004.

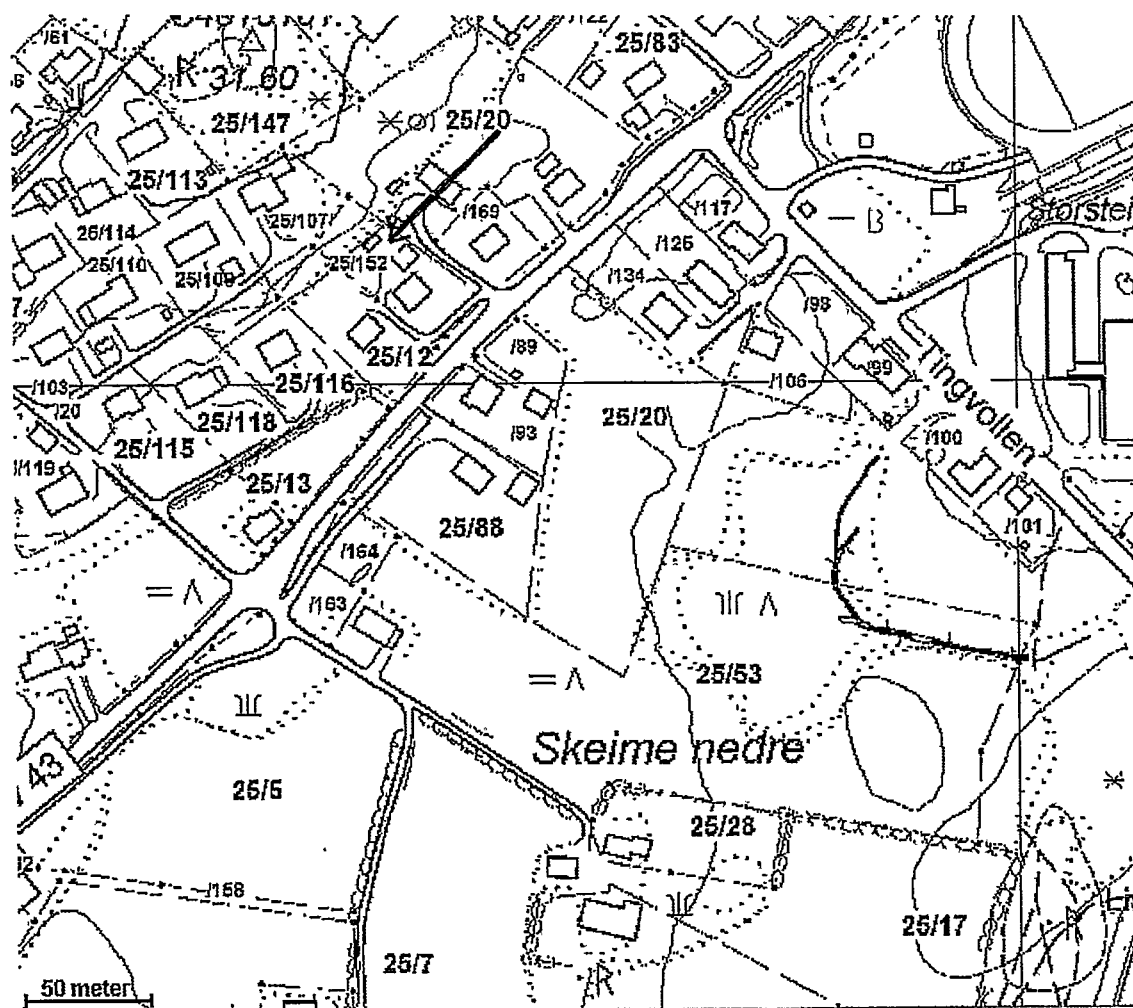

3. FORMIDLING

Etter arbeidstid kom flere av naboene innom.

4. LANDSKAPET - FUNN OG FORNMINNER

Undersøelsesområdet ligger i dag i en hage i et villastrøk. Tidligere lå det en husmannsplass på det som i dag er skilt ut som to tomter, 25/12 og 25/152, jf vedlegg 8.6.2 og 8.6.3. Ei redskapsbu som ligger lengst nordvest på tomta 25/152 er den eneste bevarte bygningen fra husmannsplassen.

Utsnitt av ØK-kart AT 003-5-4. Ikke i målestokk.

Sørøst for området flater Listas morenelandskap ut mot sjøen, mens i nordvest stiger landskapet i en liten bakkeskråning der det ligger en gravrøys med spor etter en tysk skytestilling (Askeladden 80687). Tyskerne hadde arbeidsleir i området under krigen. Om lag 30 meter nord for undersøelsesområdet finnes det spor etter ei betongtrapp som førte til leiren.

Oversikt over feltet og tomte mot sør- sørvest. Redskapsbu fra husmannsplassen nederst til høyre.

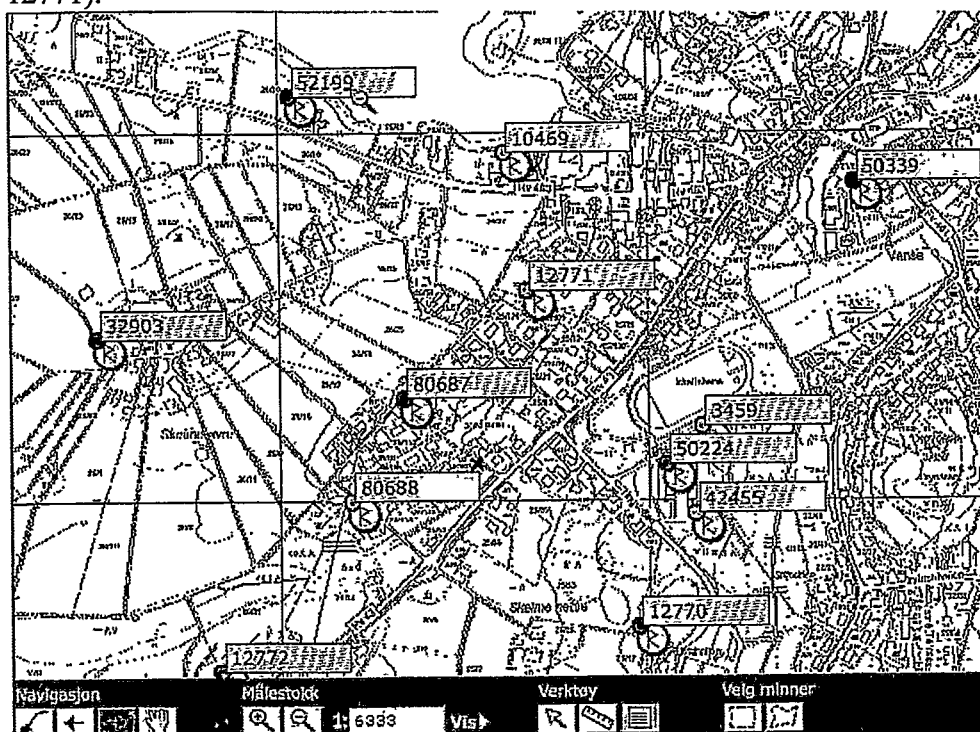
Undersøkellesområdet ligger sentralt på Lista, om lag en kilometer sørvest for Vanse kirke, som er ei steinkirke fra middelalderen. Lavlandet under 20-meterskoten lengst sør på Lista består av et bølgende morenelandskap, med store og gamle gårdsbruk på den sentrale morenen, og en rad med gårder på grensen mellom morenesletta og heia mot nord. Det flate Listalandet preges av fruktbar åkerjord, den store myra der Lista flyplass ligger i dag, og vannene Nesheimvatnet, Hanagervatnet og Kråkenesvatnet, som alle ble demt opp av store strandvoller som ble dannet under tapestransgresjonen om lag 6000 år BP. Mot slutten av yngre steinalder hadde havnivået sunket til omkring 3 meter over dagens havnivå. Fra 1000 e. Kr. og fram til i dag har havet sunket med bare en halv meter (Prøsch-Danielsen 1995; 1997, Hafsten 1983, Høeg 1995).

Det er kjent et stort antall graver fra eldre jernalder, hovedsakelig romertid og folkevandringstid, på Lista. I 1996 ble det også undersøkt et treskipet langhus fra denne perioden på Lunde i forbindelse med etablering av bildefabrikken ved Lista Aluminiumsverk. Siste del av eldre jernalder er en periode med rike og varierte funn fra Lista.

Ved inngangen til yngre jernalder er det en markert nedgang i funnmaterialet. Fra perioden mellom 550 og 650 finnes det ingen gravfunn i området. Fra andre halvdel av 600-tallet kommer gravfunnene tilbake. Det er kjent 10 funn fra merovingertid (570 – 800) på Lista. Det mest framtrepende er et funn fra Vestre Hauge. Det er karakteristisk for graver fra yngre jernalder at de er plassert sekundært i eldre

graver. En sekundærgrav i Spikerhaugen på Østre Vatne var fra overgangen mellom merovingertid og vikingtid. Gravene fra perioden er godt ustyrt, men vitner ikke om uvanlig rikdom (Larsen 1987). Fra vikingtid er det kjent 22 gravfunn fra Lista. Fra rundt 890 e.Kr. finnes det ikke spor etter hedensk gravskikk. Dette kan ha sammenheng med at kristendommen ble innført tidlig på Lista (Larsen 1987). Huseby-gårdene har blitt tolket som kongelige administrasjonssentra i vikingtid av Asgaut Steinnes, men Jan Henning Larsen tilbakeviser dette på bakgrunn av at det ikke finnes arkeologisk belegg for en slik tolkning. Huseby har trolig fått en sentral stilling i middelalder, da det ble reist et kapell her (Larsen 1987:24-15, Stylegar 1997). Innenfor planområdet ligger blant annet Husebysteinen med inskripsjonen *her skifter markene*. Steinen er datert til 1100-tallet e. Kr. (Rudjord 1992:197).

Det er en svært stor tetthet av faste fornminner i form av gravhauger, gravrøyser og gravfelt på gårdene øvre og nedre Skeime, Vanse og Bryne. Askeladden 80687, 12772, 12770, 42456, 42455, 50224, 3459, 32903, 50339 og 52199 er alle gravfelt, gravhauger, gravrøyser eller rester av slike. En skubbekvern er funnet i et steingjerde om lag 250 m nord- nordøst for undersøkelsesområdet (Askeladden 12771).

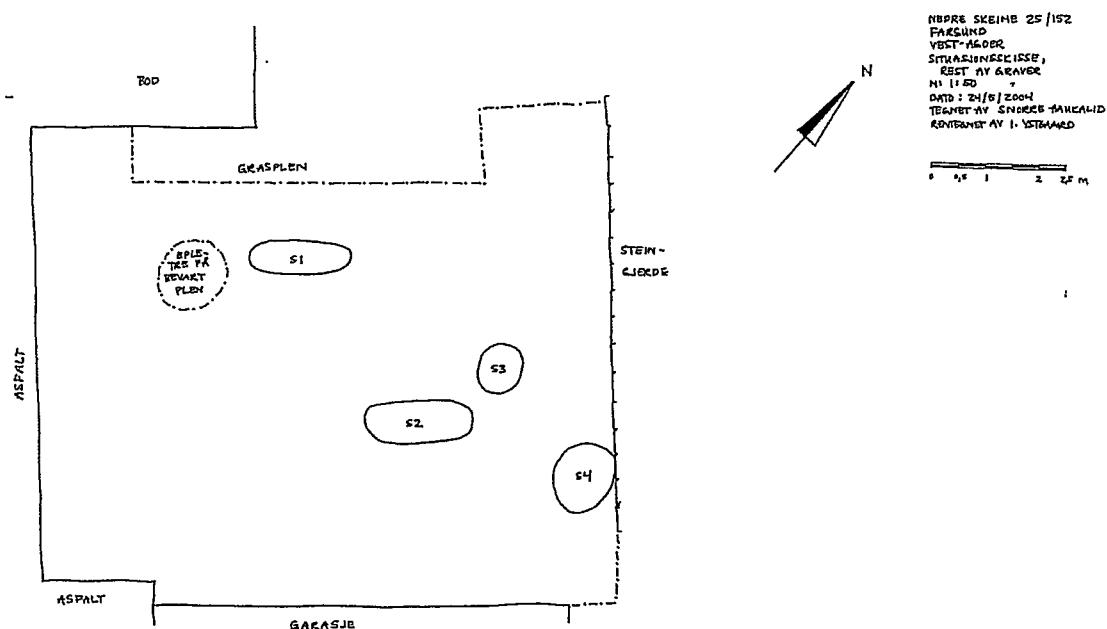
Oversikt over kjente kulturminner i området rundt Nedre Skeime. Fra Askeladden. Oppgitt målestokk stemmer ikke. Undersøkelsesområdet er markert med et kryss.

Undersøkelsesområdet ligger dermed i et område der potensialet for funn av graver og bosetningsspor fra forhistorisk jordbruksbosetning er svært høyt.

5. UTGRAVNINGEN

Hovedproblemstillingen ved utgravningen var å sikre dokumentasjon av restene av et område med graver og bosetningsspor som kom fram da grunneieren fjernet matjorda for å anlegge en uteplass.

Matjorda i området var fjerna fra før, og det var bare nødvendig å rense feltet med krafse for å få et godt overblikk over området. Etter opprensingen ble området dokumentert i plan med en oversiktstegning i 1:50.

Oversiktstegning som viser undersøkelsesområdet mot nord- nordvest.

Deretter ble de 4 påviste strukturene snittet. Først ble den ene halvdel gravd ut, profilen ble dokumentert, og deretter ble den andre halvparten gravd ut. Strukturene ble dokumentert med tegning i målestokk 1:10. Denne målestokken ble valgt i tilfelle det skulle vise seg at det fantes gjenstander bevart i noen av de antatte gravene. Det viste det seg at det ikke gjorde. Utgravningen ble utført i løpet av en dag. Det var godt vær hele dagen, med sol fra morgenen og tilskyning utover dagen. De 4 påviste strukturene ble dokumentert og gravd ut. Det ble ikke funnet artefakter i noen av strukturene, med unntak av en bit brent bein og et flintavslag i S1.

5.5.1 FUNNMATERIALE

Ved avdekkingen av matjorda fant Arnt Helge Stølen flere gjenstander av jern. En av disse er trolig overhjulstet med en del av knappen og grepet til et sverd av vikingtids type (C53550/1). Sverdet ble funnet i matjorda, og kan ha blitt redeponert fra en av gravene i forbindelse med pløying. En annen jerngjenstand ble

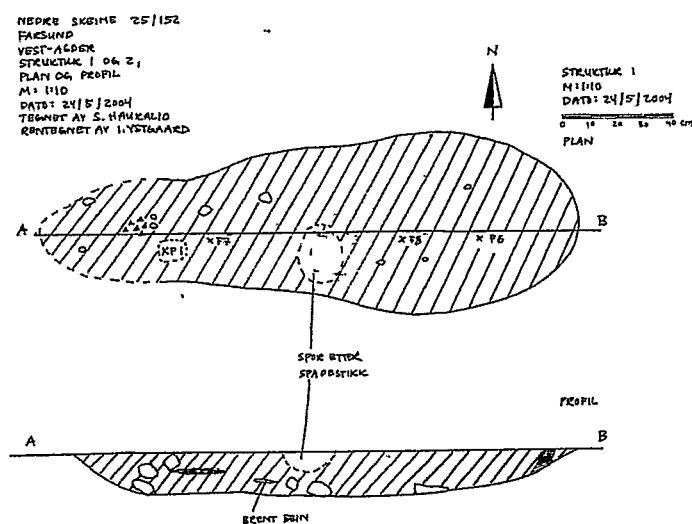
funnet av Stølen ved nærmere undersøkelse av det som seinere ble definert som S1 (C53550/2). Dette kan være en del av en kniv eller et ildstål. I tillegg ble det funnet to andre gjenstander av jern (F2 og F3). Røntgenfotografering viste at F2 var en spiker, mens F3 var en kanneåpner. Begge gjenstandene er kassert.

Ved utgravningen av S1 ble det funnet ca. 15 små kvartsbiter av forskjellig farge og kvalitet. Det ble diskutert om dette kunne være knust kvarts av samme slag som er kjent fra gravrøyser fra bronsealder og eldre jernalder. Kvartsens varierende farge og kvalitet og de relativt få bitene som ble funnet taler mot en slik tolkning. Det ble ikke tatt vare på noen av kvartsbitene. Videre ble det funnet et fragment av brent bein i S1 (C53550/5). I tillegg ble det funnet et avslag av flint, trolig en ryggflekke som er slått i to (C53550/4). Avslaget må ha kommet med i fyllmassen fra en steinalderlokalitet i nærheten. Det er kjent svært mange steinalderlokaliteter på dette høydenivået på Lista.

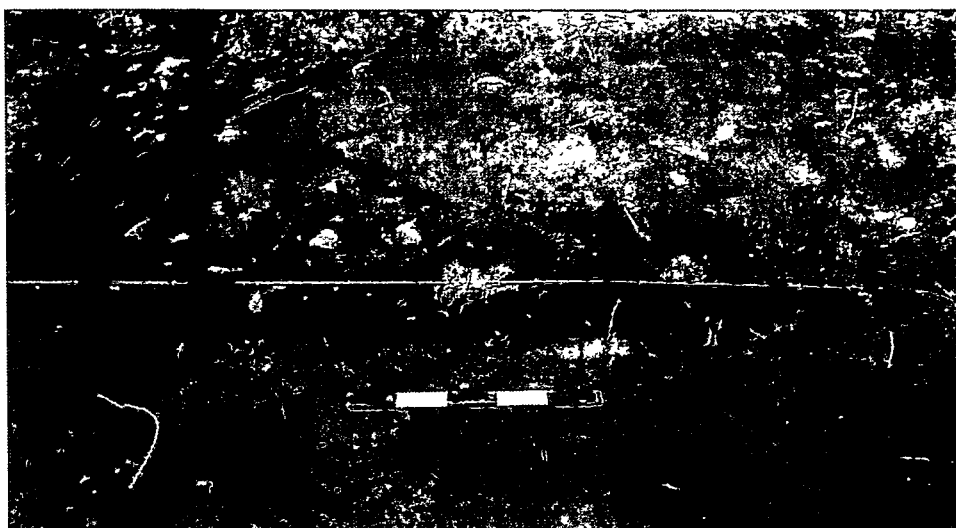
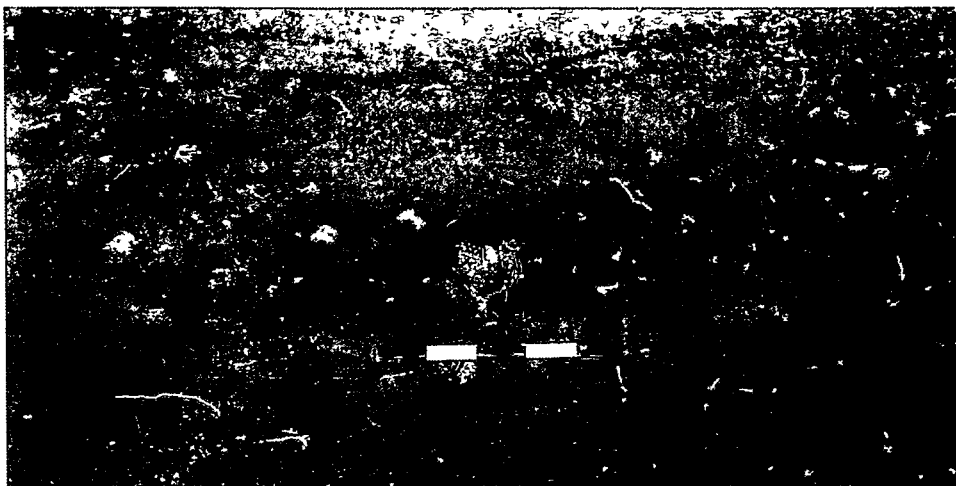
5.5.2 STRUKTURER

Det ble påvist til sammen 4 strukturer. 2 av disse er tolket som rester av skjelettgraver (S1 og S2), mens de to andre var uten funn, sirkelrunde og vanskelige å tolke (S3 og S4). En forslagsvis tolkning av disse strukturene er at de er avfallsgroper fra en bosetningskontekst.

Struktur 1 var den mest tydelige resten av ei skjelettgrav. Den hadde avlang form, og målte 1,97 x 0,66 m. Dybden i det som var igjen av nedgravningen var 0,16 m. Fyllmassen besto av mørk brun, humus- og sandholdig jord, men en del stein, opp til 10 cm i diameter i bunnen av nedgravningen. Steinen lå spredt og framsto ikke som en steinpakning. Det lå trekull konsentrert i linser i fyllmassen. Trekull herfra er datert til vikingtid, se pkt. 5.5.3. Det ble også funnet små kvarts-steiner, flintavslag og brent bein i fyllmassen.

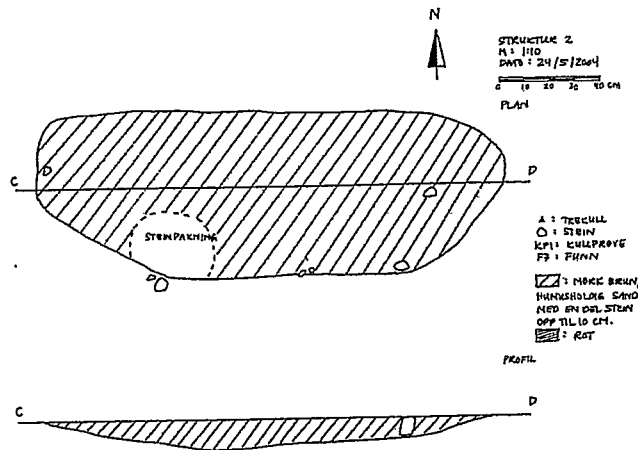

Str. 1, plan og profil

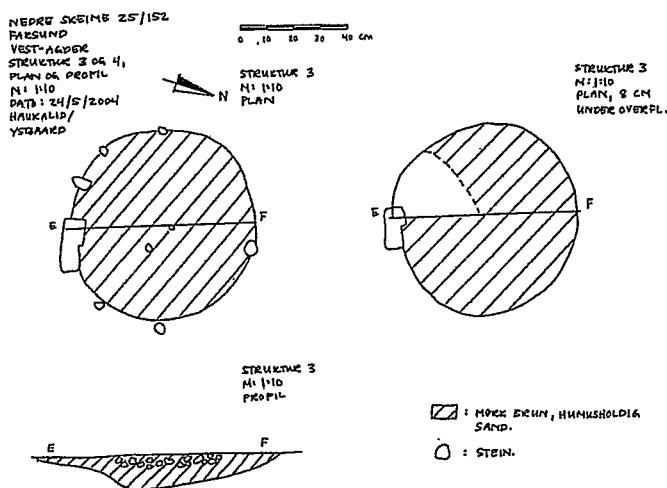
Struktur 1 før, under og etter utgravning

Struktur 2 er trolig også rester av ei skjelettgrav, men mindre tydelig enn struktur 1. Strukturen hadde avlang / oval form, og målte 1,84 x 0,64 m. Nedgravningen var bevart i 12 cm dybde. Fyllmassen bestod av mørk brun, humusholdig jord med noe sand og en god del stein, opp til 15 cm stor. I søndre del av grava lå steinen nærmest i en steinpakning. Det ble ikke funnet trekull i grava, vi har derfor ikke kunnet datere denne nedgravningen.

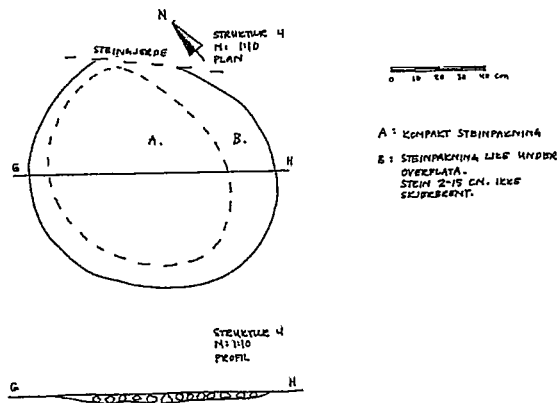
Str. 2, plan og profil

Struktur 3 framsto som en sirkelrund nedgravning med diameter på 9,7 meter og dybde på 17 cm. Fyllmassen i nedgravningen besto av mørk brun, humusholdig jord. Det lå ikke skjærbrente stein i overflaten, men under overflaten kom det fram en pakning av stein med diameter opp til 10 cm. Steinen så ikke ut til å være skjærbrent. Det ble ikke funnet kull i nedgravningen. I nedgravningens vestre del kom det fram en flekk med sterkt rødlig/rustfarget jord.

Struktur 3, plan og profil

Struktur 4 var en rundoval nedgravning som målte 0,95 x 1,05 m. Nedgravningen var bevart i 15 cm dybde. I sentrum av nedgravningen var det en kompakt steinpakning av stein fra 2 – 15 cm i diameter. Steinen var ikke tydelig skjørbrønt. Det fantes noen kullfliser i nedgravningen. En prøve av trekull er lagt til magasin (C53550/6).

Struktur 4, plan og profil

5.5.3 DATERING

En prøve fra S1 er datert ved Beta Analytic Radiocarbon Dating Laboratory, Florida, på oppdrag fra Vest-Agder fylkeskommune. Prøven er datert til 1170+/-40 BP, AD770 – 980 (Beta – 194450). Dateringen stemmer godt overens med gjenstandsfunnene, og forsterker inntrykket av at S1 er en grav som gjenstandene trolig kommer fra.

5.5.4 ANALYSER

Det er ikke utført andre naturvitenskapelige analyser i forbindelse med undersøkelsen.

6. KONKLUSJON

Undersøkelsen viser at en av strukturene representerer en rest av en skjelettgrav, trolig fra vikingtid (S1), en annen er en mulig rest av en skjelettgrav (S2), mens de to siste er sirkelrunde nedgravninger med steinpakninger uten funn av artefakter (S3 og S4). Disse strukturene kan tolkes som avfallsgroper.

7. LITTERATUR

- Hafsten, U. 1983: Shore-level changes in South Norway during the last 13 000 years, traced by biostratigraphical method and radiometric datings. *Norsk geografisk Tidsskrift*, Vol. 37 s 63 – 79.
- Høeg, H. I. 1995a: Pollenanalyse på Lista. I: Ballin, T. B og Jensen, O. L. 1995: *Farsundprosjektet – stenalderboplasser på Lista*. Varia 29, Universitetets Oldsaksamling. Oslo.
- Høeg, H. I. 1995b: Rapport over pollenanalytiske undersøkelser ved Lundevågen, Farsund 1995. Topografisk Arkiv, Universitetets Oldsaksamling.
- Larsen, J. H. 1987: Den forhistoriske bakgrunnen. I: *Vanse kirkejubileum 950 år* (red. Peder M. Brekne). S 17 – 28.
- Prøsch-Danielsen, L. 1995: *Lista i støpeskjeen – landskapsendringer gjennom 15 000 år*. Fylkeskonservatoren i Vest-Agder i samarbeid med Direktoratet for naturforvaltning
- Prøsch-Danielsen, L. 1997: New light on the Holocene shore displacement curve on Lista, the southernmost part of Norway. Based primarily on Professor Ulf Hafsens' material from 1955 – 1957 and 1966. *Norsk geografisk Tidsskrift* Vol. 51 s 83 – 101.
- Rudjord, K. 1992: *Listaboka III. Bygdehistorie. Fra istid til 1800-tallet*. Farsund kommune.
- Stylegar, F. 1997: Sancti Laurentis de Lista – et kongelig kapell på Huseby. I *Agder historielag Årsskrift* nr. 72, s 30 – 36.

8. VEDLEGG

8.1. STRUKTURLISTE

Str. nr.	Type / tolkning	Form	Dimensjon (m)	Dybde (m)	Fyll
S1	Rest av skjelettgrav	Avlang	1,97 x 0,66 m	0,16 cm	Mørk brun, humusholdig, sandholdig jord. En del stein, opp til 10 cm i diameter, i bunnen av nedgravningen, men dette framstår ikke som steinpakning. Trekull konsentrert i linser. Funn av små kvarts-steiner, flintavslag og brent bein i fyllmassen.
S2	Mulig rest av skjelettgrav	Avlang / oval	1,84 x 0,64 m	0,12 m	Mørk brun, humusholdig jord med noe sand og en god del stein, opp til 15 cm stor. Stein i "pakning" i søndre del av nedgravningen.
S3	Mulig avfallsgrop	Sirkelrund	Diameter 0,7 m	Dybde 0,17 m	Mørk brun, humusholdig jord. Ikke tydelige skjærbrente stein i overflaten, men under overflaten kom det fram en pakning av stein med diameter opp til 10 cm. Steinen så ikke ut til å være skjærbrent. Det ble ikke funnet kull i nedgravningen. I nedgravningens vestre del kom det fram en flekk med sterkt rødlig/rustfarget jord. Det var ikke mulig å ta vare på dette.
S4	Mulig avfallsgrop	Rundoval	Diameter 0,95 – 1,05 m	Dybde 0,15 cm	I sentrum av nedgravningen var det en kompakt steinpakning av stein fra 2 – 15 cm i diameter. Steinen var ikke tydelig skjærbrent. Det fantes noen kullfliser i nedgravningen. Prøve ble ikke tatt.

8.2. FUNN OG PRØVER

8.2.1. FUNNLISTE C53550

C-nr.	Funn-nr. (felt)	Kontekst/struktur	Gjenstand(er)	St. mål	Materiale	Kommentar
C53550/1	F 1	Løsfunn	Del av sverd	8 cm	Jern	Funnet av Arnt Helge Stølen ved fjerning av matjord
-	F 2	Løsfunn	Spiker / bolt	13,5 cm	Jern	Funnet av Arnt Helge Stølen ved fjerning av matjord. Kassert.
-	F 3	Løsfunn	Kanneåpner	6 cm	Jern	Funnet av Arnt Helge Stølen ved fjerning av matjord. Kassert
C53550/2	F 4	S1	Del av kniv?	4,8 cm	Jern	Funnet av Arnt Helge Stølen ved fjerning av matjord
-	F 5	S1	Stykke	2,4 cm	Flint / chert	Funnet ved opprensing av struktur 1. Kassert
C53550/5	F 6	S1	Brent bein	1,2 cm	Brent bein	I fyllmassen S1
C53550/4	F 7	S1	Avslag	1,8 cm	Flint	I fyllmassen S1
-	F 8	S1	Knust stein	3,5 m	Kvartsitt	I fyllmassen S1. Kassert
C53550/3	F9	Løsfunn	Mulig del av knivblad	3,7 cm	Jern	Funnet av Arnt Helge Stølen ved fjerning av matjord

8.2.2. LISTE OVER KULLPRØVER

Prøvenr.	C-nr.	BETA Lab.nr.	Struktur	Vekt	Kommentar	C14-dat.
K1		Beta-194450	S1	-	Sendes til analyse av Vest-Agder fylkeskommune	1170+/-40 BP AD 770 - 980
K2			S2		Sendes til analyse av Vest-Agder fylkeskommune	
K3			S2		Kassert	
K4	C53550/6		S4	0,2 g	Lagt til magasin	

8.2.3. TILVEKSTTEKST, C53550/1-6

Gravfunn fra vikingtid fra SKEIME NEDRE (25 /152), FARSUND K. VEST-AGDER

1) **Sverd** av jern. *Gjenstandsdel:* Overhjalte, del av grep og knapp. *Antall fragmenter:* 2.

Del av overhjalte, trolig brukket i den ene enden, samt trolig del av knapp og grep av sverd av yngre jernalders type. Overhjalte er rett og smalt. Knappen ser ut til å være bøyd. Den bøyde delen er brukket av, men passer sammen med resten. 2,6 cm av grepet er bevart. Stykket er svært korrodert.

Mål: Lengde fra enden av knappen til enden av grepet: 7,2 cm. Overhjaltes lengde: 7,2 cm. Overhjaltes tykkelse: 1,9 cm. *L:* 7,4 cm. *B:* 7,9 cm. *T:* 2,6 cm.

Vekt: 155,4 g.

Løsfunn ved fjerning av matjord i forbindelse med anleggelse av uteplass på grunneierens tomt. Ved en arkeologisk etterundersøkelse ble det avdekket to nedgravninger i undergrunnen som er tolket som rester av graver fra vikingtid.

2) **Kniv** av jern. *Gjenstandsdel:* Mulig del av knivblad. *Antall fragmenter:* 1
Jernfragment, svært korrodert. Kan være fragment av knivblad.

Mål: Stl: 4,7 cm. *Stb:* 2,4 cm. *Stt:* 0,9 cm.

Vekt: 11,9 g.

Funnet ved samme omstendigheter som C53550/1.

3) **Kniv** av jern. *Gjenstandsdel:* Mulig del av knivblad. *Antall fragmenter:* 1

Mål: Stl: 3,7 cm. *Stb:* 1,4 cm. *Stt:* 0,5 cm.

Vekt: 3,6 g.

Funnet ved samme omstendigheter som C53550/1.

4) **Flekk** av flint. *Antall fragmenter:* 1

Fragment av ryggflekk med slagbule bevart. Lys gulhvitt flint.

Mål: Stl: 1,7 cm. *Stb:* 1,6 cm. *Stt:* 0,2 cm.

Vekt: 1,0 g.

Strukturnr: Funnet i fyllmassen i struktur 1, tolket som rest av grav fra vikingtid.

5) **Bein, brent**. *Antall fragmenter:* 1

Del av liten rørknokkel, trolig av dyr. Brent ved mer enn 700 graders varme.

Bestemt av Per Holck.

Mål: Stl: 1,7 cm. *Stb:* 0,5 cm. *Stt:* 0,2 cm.

Vekt: 0,2 g.

Strukturnr: Funnet i fyllmassen i struktur 1, tolket som rest av grav fra vikingtid.

6) **Prøve** av trekull.

Vekt: 0,2 g.

Strukturnr: Struktur 4 var en rundoval nedgravning som målte 0,95 x 1,05 m. Nedgravningen var bevart i 15 cm dybde. I sentrum av nedgravningen var det en kompakt steinpakning av stein fra 2 - 15 cm i diameter. Steinen var ikke tydelig skjorbrent. Det fantes noen kullfliser i nedgravningen.

Funnomstendighet: En del av et sverd av yngre jernalders type ble funnet av grunneier Arnt Helge Stølen ved fjerning av matjord i hagen da han skulle bygge uteplass. Samtidig observerte han markerte nedgravninger i undergrunnen. Vest-Agder fylkeskommune ble kontaktet 13. mars 2004. 10. mai 2004 ble funnstedet undersøkt og nedgravningene utgravd av Vest-Agder fylkeskommune og Universitetets kulturhistoriske museer. To av nedgravningene (S1 og S2) er tolket som rester av graver fra yngre jernalder. Trekull fra den ene grava S1, er C14-datert til AD770 - 980. Det er ikke magasinert restmateriale av denne trekullprøven.

Orienteringsoppgave: 15 meter nord for nordvestre hjørne av bolighus på eiendommen Skeime nedre 25/152.

Kartreferanse: ØK, *Projeksjon:* NGO1948 Gauss-K; Akse 1 N: 10556 Ø: 37253

INNBRETNING/litteratur: Ingrid Ystgaard, 20.02.2006, Rapport. Arkeologisk utgravning, graver fra vikingtid, Skeime nedre 25/152, Farsund, Vest-Agder

Funnet av: Arnt Helge Stølen, Dyngvollveien 25, 4560 Vanse 2004

8.3. FOTOLISTE

Fotoliste, Negativnr. Cf 28664

I.Y. = Ingrid Ystgaard

S.H. = Snorre Haukalid

Bildnr.	Motiv	Tatt mot	Fotograf
1	Film 1		
2	Feltet under opprensing	N	I.Y.
3	Arnt Helge Stølen og Kris Thomas Sola renser opp S4	Ø	I.Y.
4	Snorre Haukalid renser opp S2	Ø	I.Y.
5	S1 før utgravning, med skala	NNV	I.Y.
6	S1 før utgravning, med skala	ØNØ	I.Y.
7	S1 før utgravning, uten skala	NNV	I.Y.
8	S1 før utgravning, uten skala	ØNØ	I.Y.
9	Oversikt over feltet	SSV	I.Y.
10	Oversikt over feltet	SSV	I.Y.
11	Oversikt over feltet	SSV	I.Y.
12	Oversikt over feltet	SSV	I.Y.
13	Oversikt over feltet	SSV	I.Y.
14	Oversikt over feltet	SSV	I.Y.
15	Oversikt over feltet	N	I.Y.
16	S3 før utgravning	NØ	I.Y.
17	S3 før utgravning	NØ	I.Y.
18	Snorre og Kris Thomas graver ut S1	Ø	I.Y.
19	S3 – steinpakning, plan, med nord-pil	SØ	S.H.
20	S3 – steinpakning, plan, uten nord-pil	SØ	S.H.
21	S3 – profil	NØ	S.H.
22	S1 – profil	NV	I.Y.
23	S1 – etter utgravning av SØ halvpart	NØ	I.Y.

24	S1 – etter utgravning av SØ halvpart	NØ	I.Y.
25	S1 – etter utgravning av SØ halvpart	NV	I.Y.
26	S2 før snitting	NV	I.Y.
27	S2 før snitting	NV	I.Y.
28	S4 før snitting	NV	I.Y.
29	S4 før snitting	N	I.Y.
30	S3 – profil med skala	Ø	S.H.
31	S3 – profil uten skala	Ø	S.H.
32	S3 – plan, østlige halvpart: rødfarget sand	V	S.H.
33	S1 – steinpakning i bunnen	NV	I.Y.
34	S1 etter utgravning	NV	I.Y.
35	S1 etter utgravning	NØ	I.Y.
36	Snorre graver ut S2	SØ	I.Y.
37	Snorre graver ut S2	SØ	I.Y.

Fotoliste, Negativnr. Cf 28665

I.Y. = Ingrid Ystgaard

S.H. = Snorre Haukalid

Bildnr.	Motiv	Tatt mot	Fotograf
1	Film 2		
2	S2, profil	NV	I.Y.
3	S2, SØ halvpart utgravd	NØ	I.Y.
4	S4, profil med skala	SØ	S.H.
5	S4, profil uten skala	SØ	S.H.
6	S2 ferdig utgravd, med steinpakning i bunnen	NØ	I.Y.
7	S2 ferdig utgravd med steinpakning i bunnen	NV	I.Y.
8	Markeksperten	-	I.Y.
9	Snorre forteller	-	I.Y.
10	Feltet etter utgravningen	S	I.Y.
11	Feltet etter utgravningen	SØ	I.Y.
12	Mulig amboltstein, oppbevares av Arnt Helge Stølen	-	I.Y.
13	Mulig amboltstein, oppbevares av Arnt Helge Stølen	-	I.Y.
14	Utgår		
15	"Golgata" – trapp til fangeleiren på Skeime, bygd under 2. verdenskrig	N	I.Y.
16	Oppmaling av helleristninger på Penne, Farsund, Vest-Agder, 11. mai 2004		
17	Oppmaling av helleristninger på Penne, Farsund, Vest-Agder, 11. mai 2004		
18	Oppmaling av helleristninger på Penne, Farsund, Vest-Agder, 11. mai 2004		
19	Oppmaling av helleristninger på Penne, Farsund, Vest-Agder, 11. mai 2004		
20	Oppmaling av helleristninger på Penne, Farsund, Vest-Agder, 11. mai 2004		
21	Helleristningssteinen på Kviljo, Farsund, Lista		
22	Helleristningssteinen på Kviljo, Farsund, Lista		
	Resten av filen utgår.		

8.4. TEGNINGER

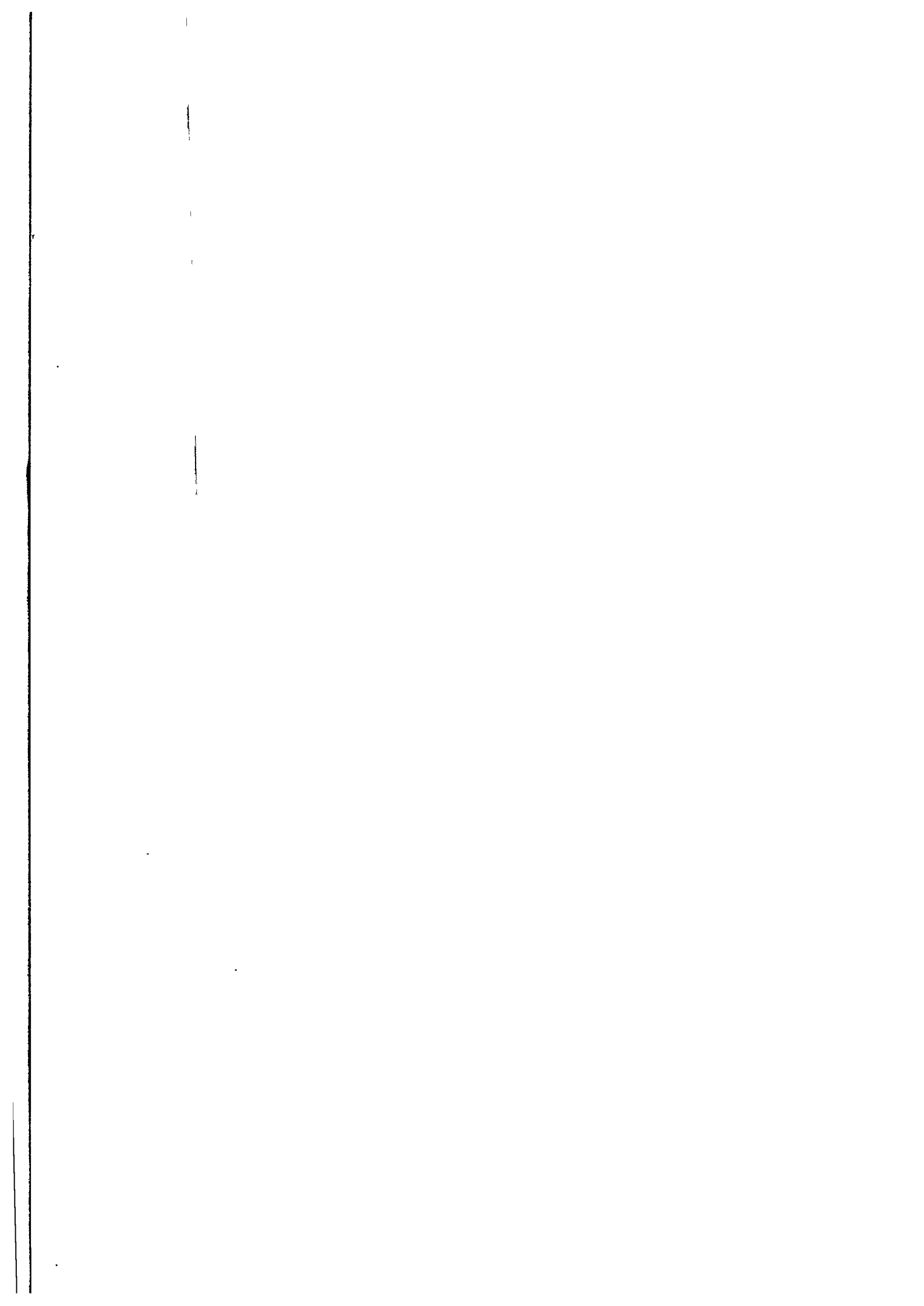
1. Oversiktsskisse, 1:50
2. Struktur 1 i plan og profil. 1:10
3. Struktur 2 i plan og profil. 1:10
4. Struktur 3 og 4 i plan. 1:10

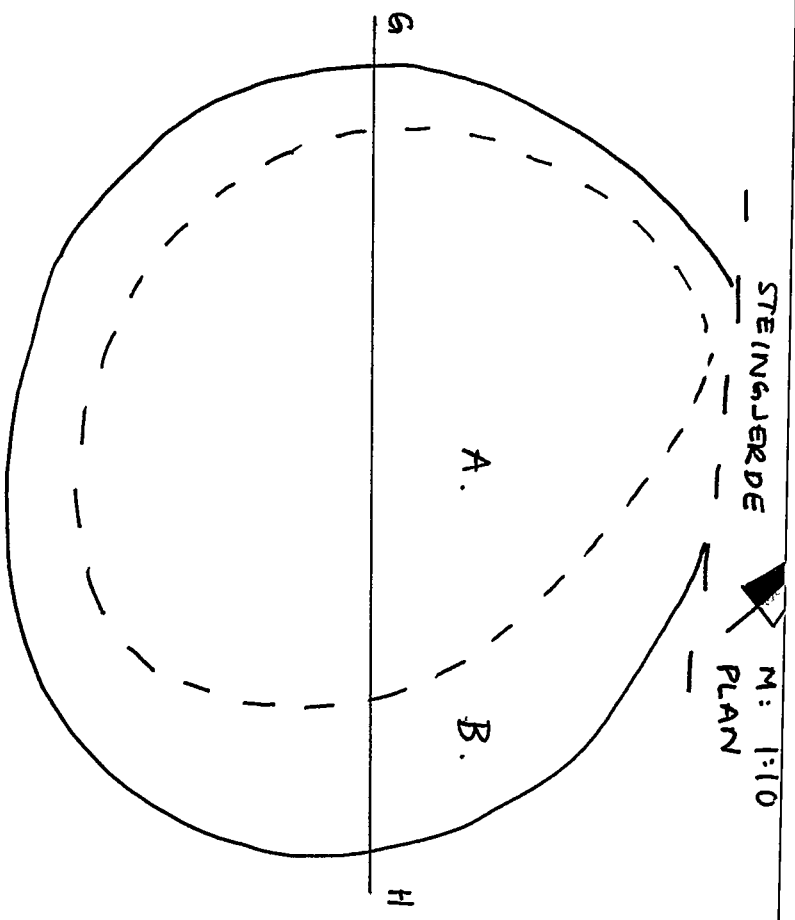
8.5. KART

1. Utsnitt av M711-kartblad 1311 II fra Askeladden. Undersøkellesområdet avmerket
2. Utsnitt av ØK kartblad AT 003-5-4 fra Norgesglasset. Utsnittet viser dagens situasjon.
3. Utsnitt av ØK kartblad AT 003-5-4. Utsnittet viser situasjonen før eksisterende villa ble bygd.

8.6. DATERINGSRAPPORT

STEIN&JERDE
M: 1:10
PLAN

A : KOMPAKT STEINPAKNING
B : STEINPAKNING LIKE UNDER
OVERFLATA.
STEIN 2-15 CM. IKKE
SKJØRBRENT.

STUKTUR 4
M: 1:10
PROFIL

NEDRE SKEIME 25/152

FARSUND

VEST-ÅGDER

STRUKTUR 1 OG 2,

PLAN OG PROFIL

M: 1:10

DATO: 24/5/2004

TEGNET AV S. HAAKALID

RENTEGNET AV I. YSTGAARD

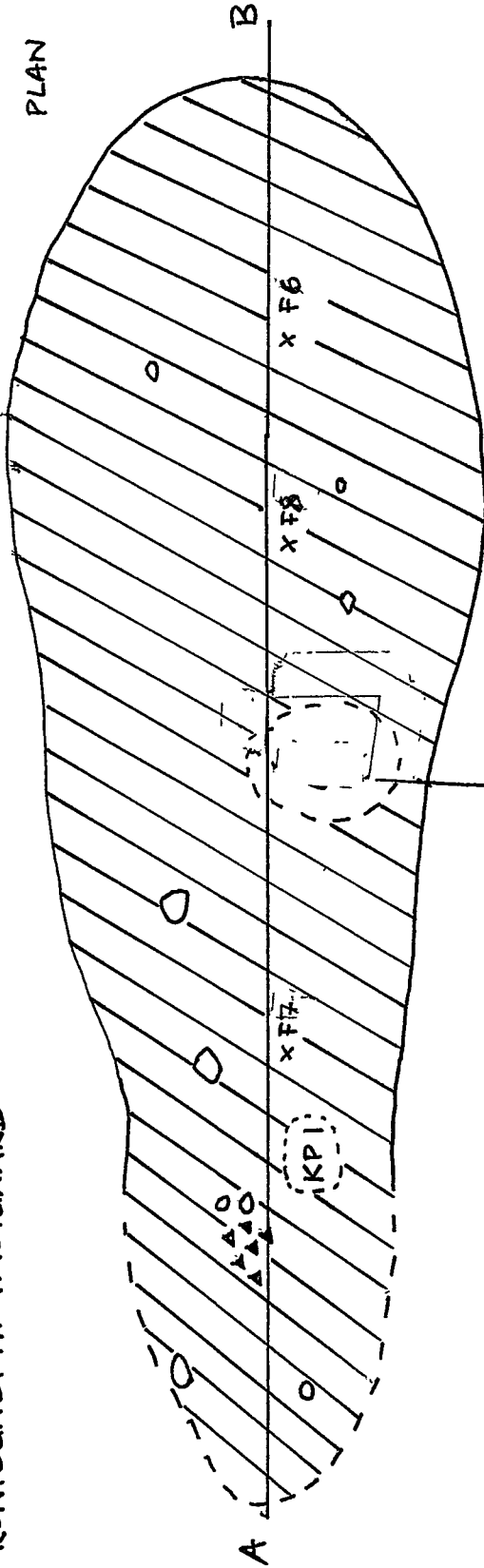
STRUKTUR 1

M: 1:10

DATO: 24/5/2004

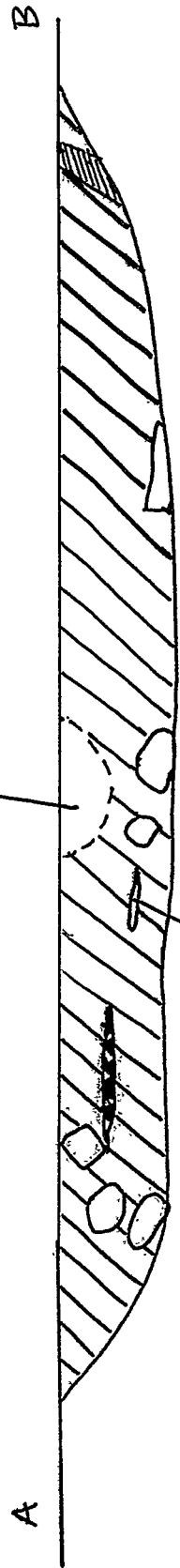

PLAN

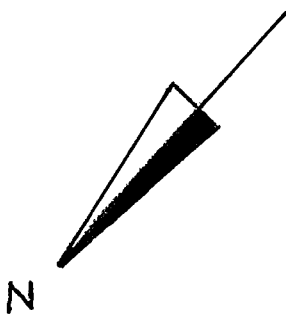
SPOR ETTER
SPADESTIKK

PROFIL

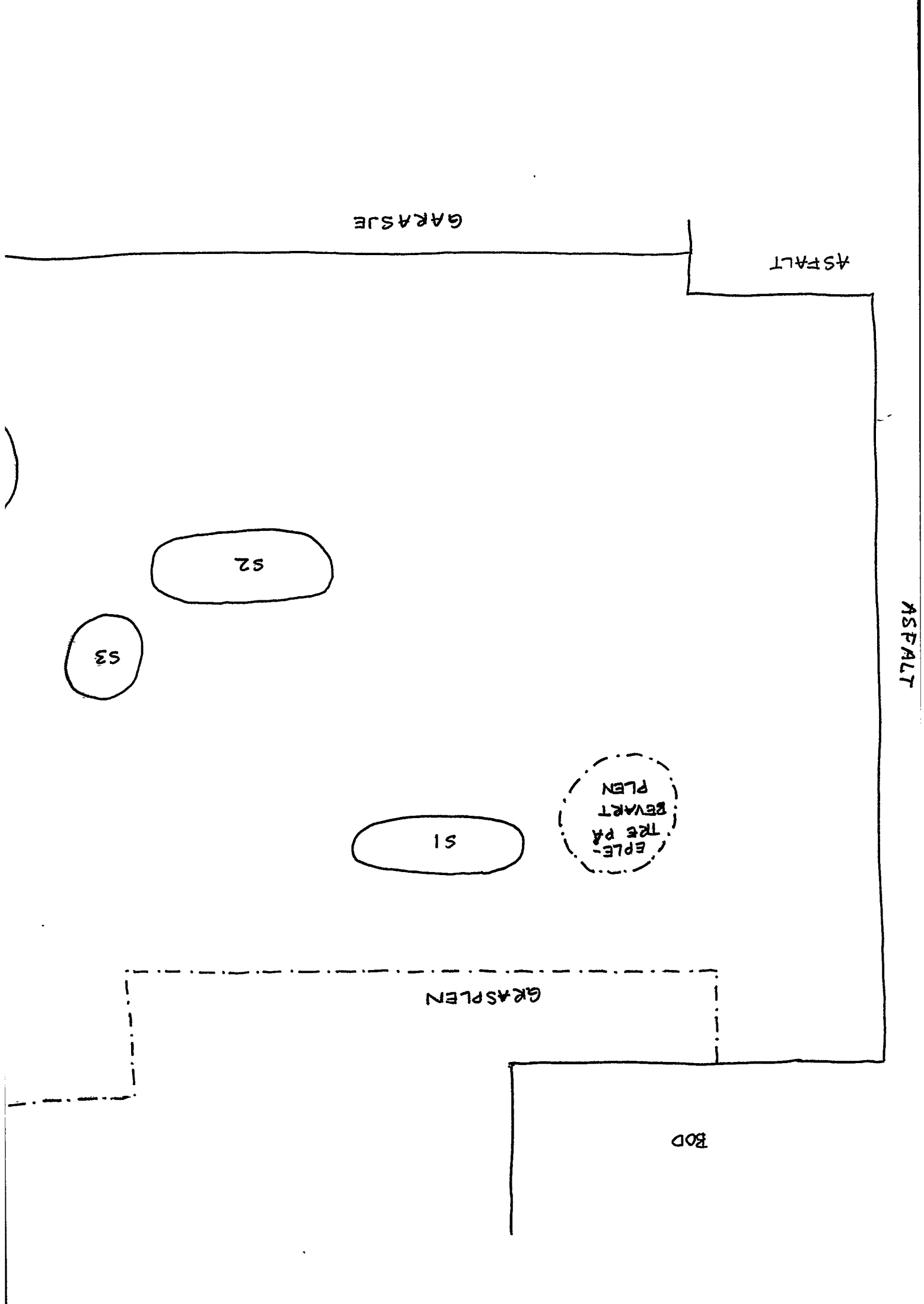
BRENT BEIN

NØRRE SKIEME 25/152
 FARGUND
 VEST-ÅDER
 SITNASJONSSKISSE,
 REST AV GRAVER
 N: 1:50
 DATO: 24/5/2004
 TEANET AV SNØRE THAKALID
 KONTANET AV I. YSTBAARD

STEIN -
 GJERDE

GARASJE

ASFALT

ASFALT

S2

S3

S1

EPL-
TRÉ PÅ
BEVART
PLEN

GRASPLEN

BOD

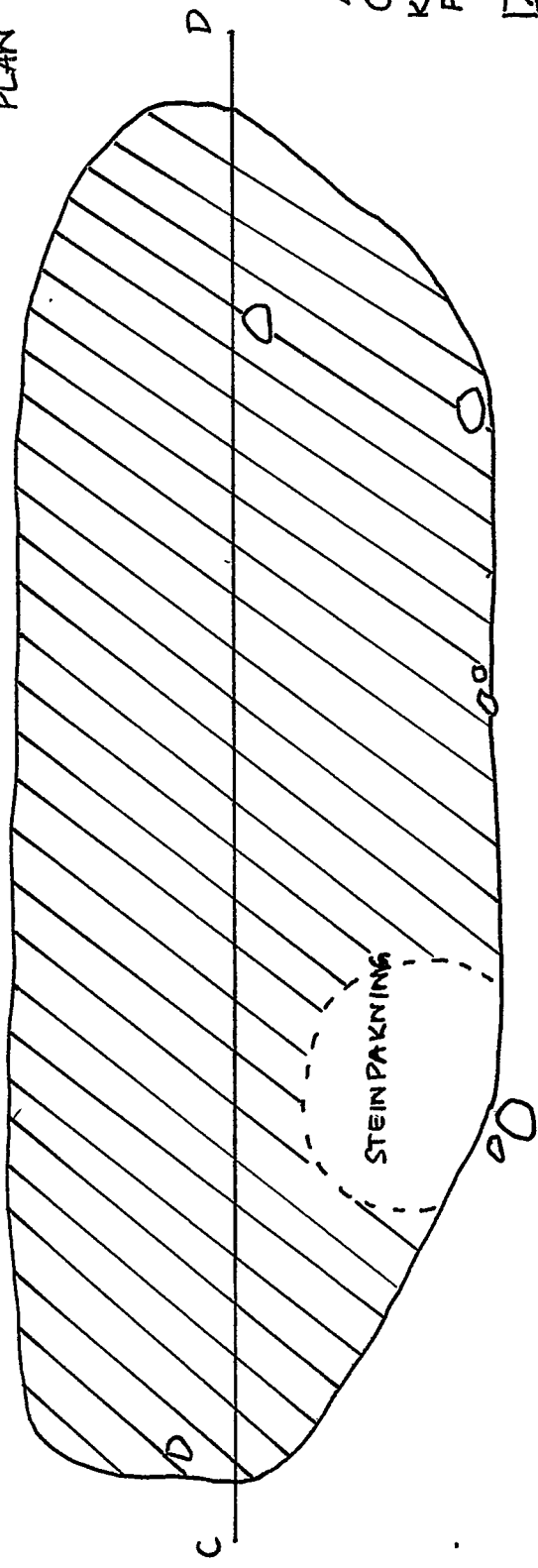
STRUKTUR 2

M : 1:10

DATE : 24/S/2004

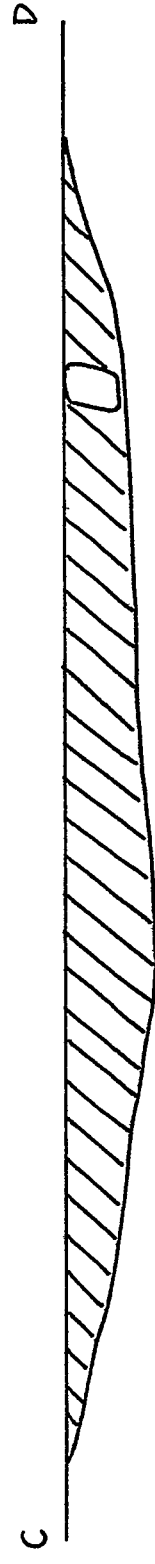

PLAN

- A : TREKULL
- O : STEIN
- KPI : KULLPROVE
- F7 : FUNN
- [Hatched box] : MØRK BRUN, HUMUSHOLDIG SAND MED EN DEL STEIN OPP TIL 10 CM.
- [Cross-hatched box] : ROT

PROFIL

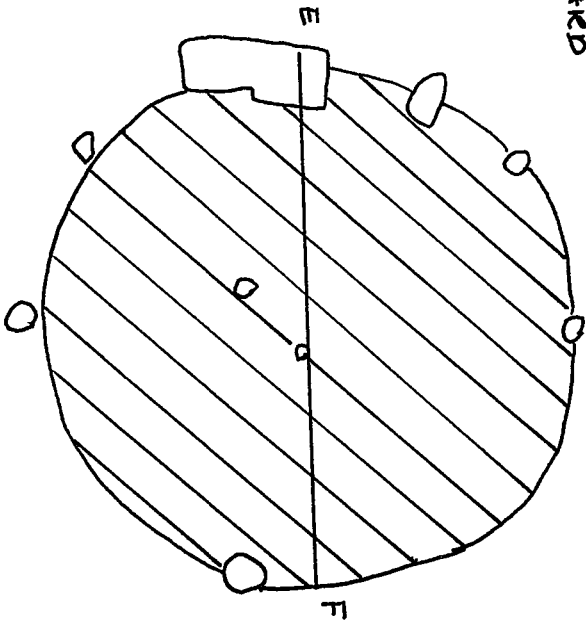

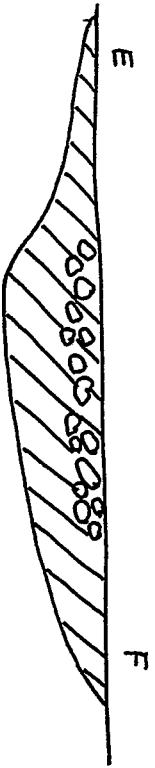
NEDRE SKEIPE 25/152
 FÆRSUND
 VEST-ÅGDER
 STRUKTUR 3 OG 4,
 PLAN OG PROFIL
 M: 1:10
 DATO: 24/5/2004
 HAUKALID/
 YSTRÅKED

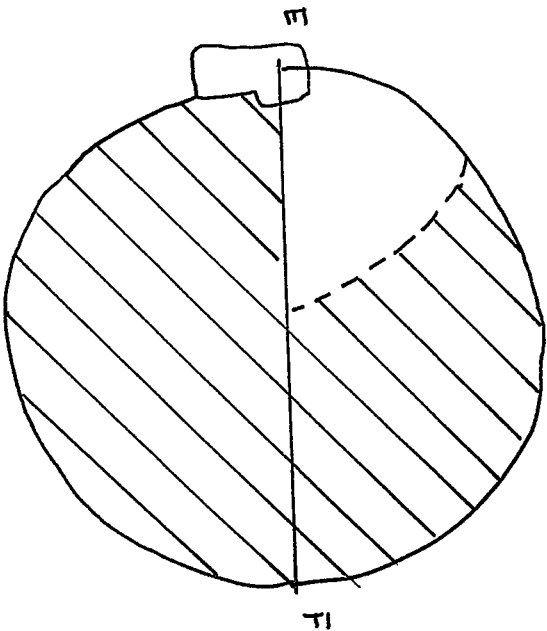
STRUKTUR 3
 M: 1:10
 PLAN

STRUKTUR 3
 M: 1:10
 PROFIL

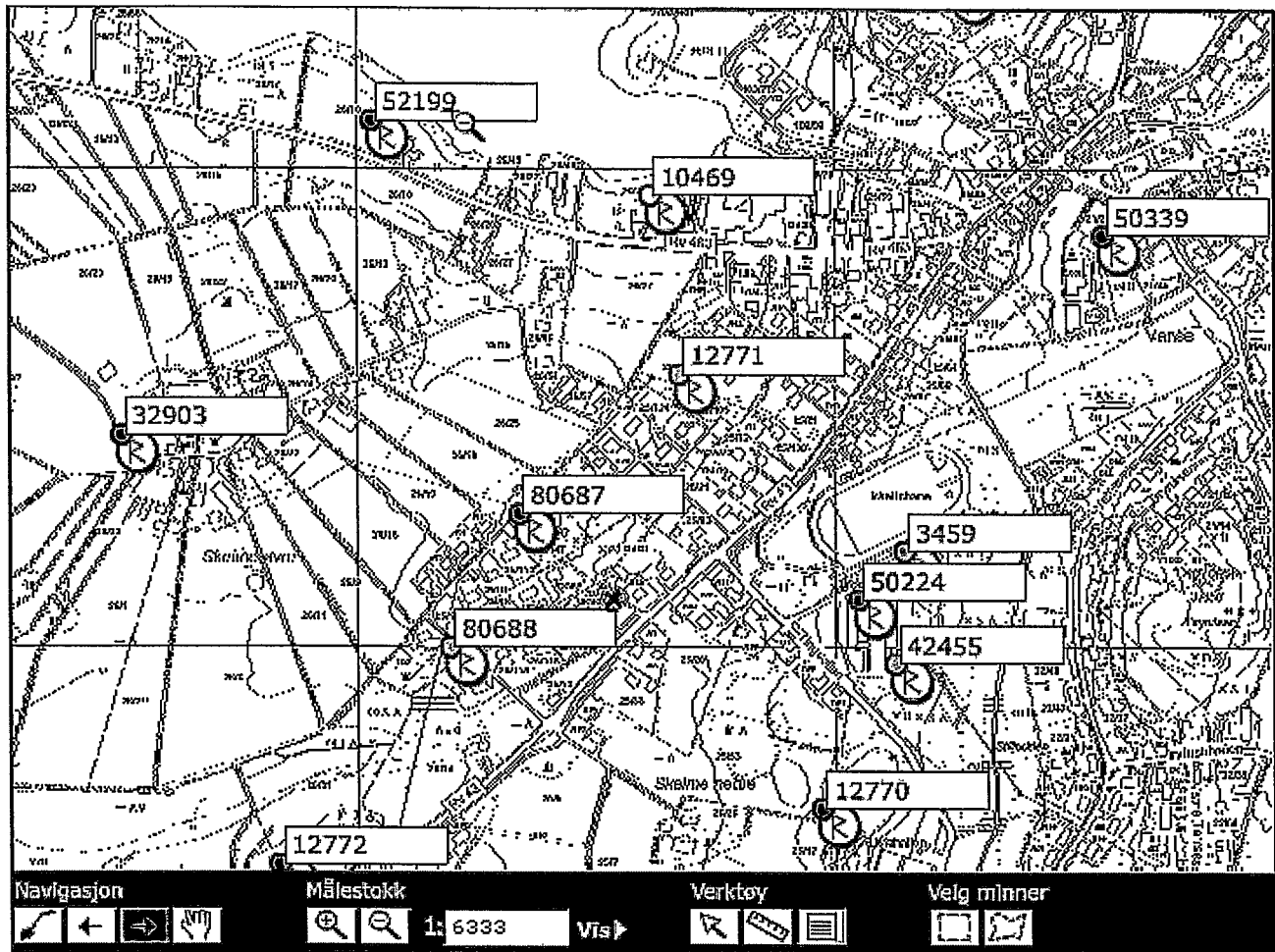

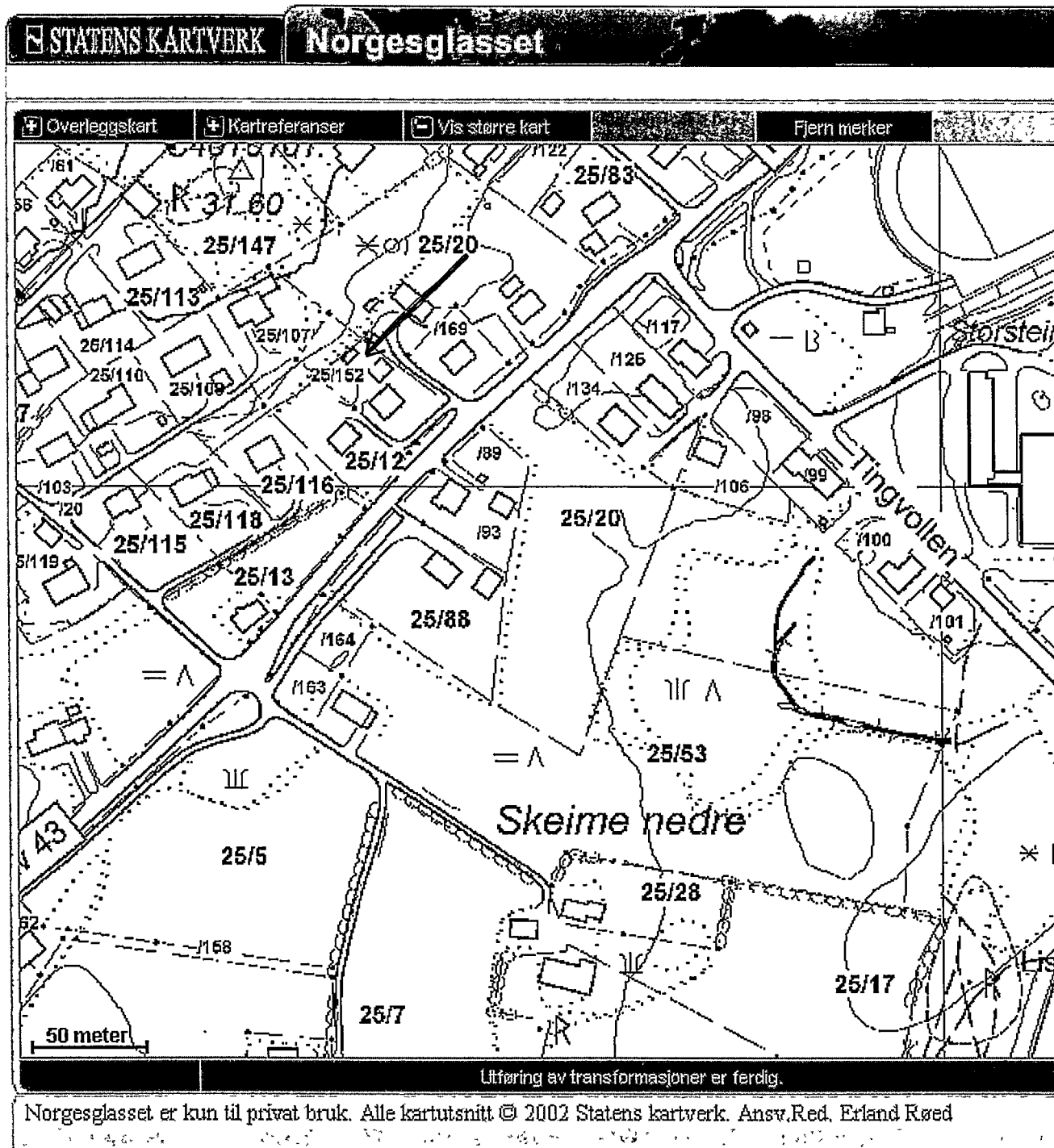
STRUKTUR 3
 M: 1:10
 PLAN, 8 CM
 UNDER OVERFL.

 : MØK BRUN, HUMSHOLDIG SAND.

 : STEIN.

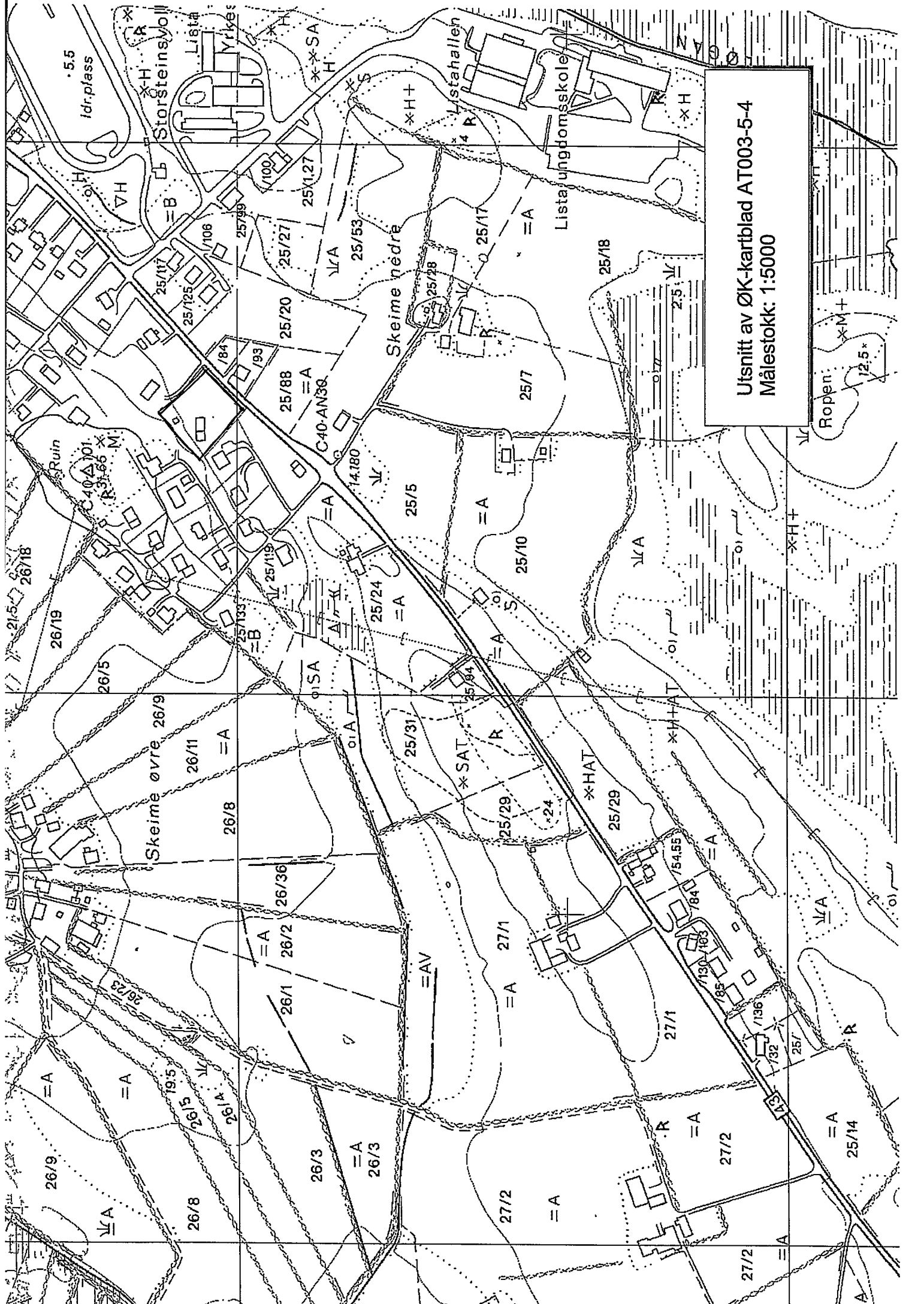

Problemer med å få Norgesglasset til å virke? [Les mer...](#)

[Den gamle versjonen av Norgesglasset finner du her.](#)

Benytter du Mac trenger du en nettleser som støtter Java 1.4 eller nyere.

Utsnitt av ØK-kartblad AT003-5-4
 Målestokk: 1:5000

Ropen: *M+
 12.5*

BETA ANALYTIC INC.

DR. M.A. TAMERS and MR. D.G. HOOD

UNIVERSITY BRANCH
4985 S.W. 74 COURT
MIAMI, FLORIDA, USA 33155
PH: 305/667-5167 FAX: 305/663-0964
E-MAIL: beta@radiocarbon.com

REPORT OF RADIOCARBON DATING ANALYSES

Dr. Snorre Haukalid

Report Date: 8/23/2004

Vest-Agder Fylkeskommune

Vedlegg ..... / .....
Sak: 04/5118-2.....

Material Received: 7/27/2004

Sample Data	Measured Radiocarbon Age	¹³ C/ ¹² C Ratio	Conventional Radiocarbon Age(*)
eta - 194450 SAMPLE : NEDRE SKEIME ANALYSIS : AMS-Standard delivery MATERIAL/PRETREATMENT : (charred material): acid/alkali/acid SIGMA CALIBRATION : Cal AD 770 to 980 (Cal BP 1180 to 970)	1210 +/- 40 BP	-27.4 o/oo	1170 +/- 40 BP

Dates are reported as RCYBP (radiocarbon years before present, "present" = 1950A.D.). By International convention, the modern reference standard was 95% of the C14 content of the National Bureau of Standards' Oxalic Acid & calculated using the Libby C14 half life (5568 years). Quoted errors represent 1 standard deviation statistics (68% probability) & are based on combined measurements of the sample, background, and modern reference standards.

Measured C13/C12 ratios were calculated relative to the PDB-1 international standard and the RCYBP ages were normalized to -25 per mil. If the ratio and age are accompanied by an (*), then the C13/C12 value was estimated, based on values typical of the material type. The quoted results are NOT calibrated to calendar years. Calibration to calendar years should be calculated using the Conventional C14 age.

CALIBRATION OF RADIOCARBON AGE TO CALENDAR YEARS

(Variables: C13/C12=-27.4:lab. mult=1)

Laboratory number: Beta-194450

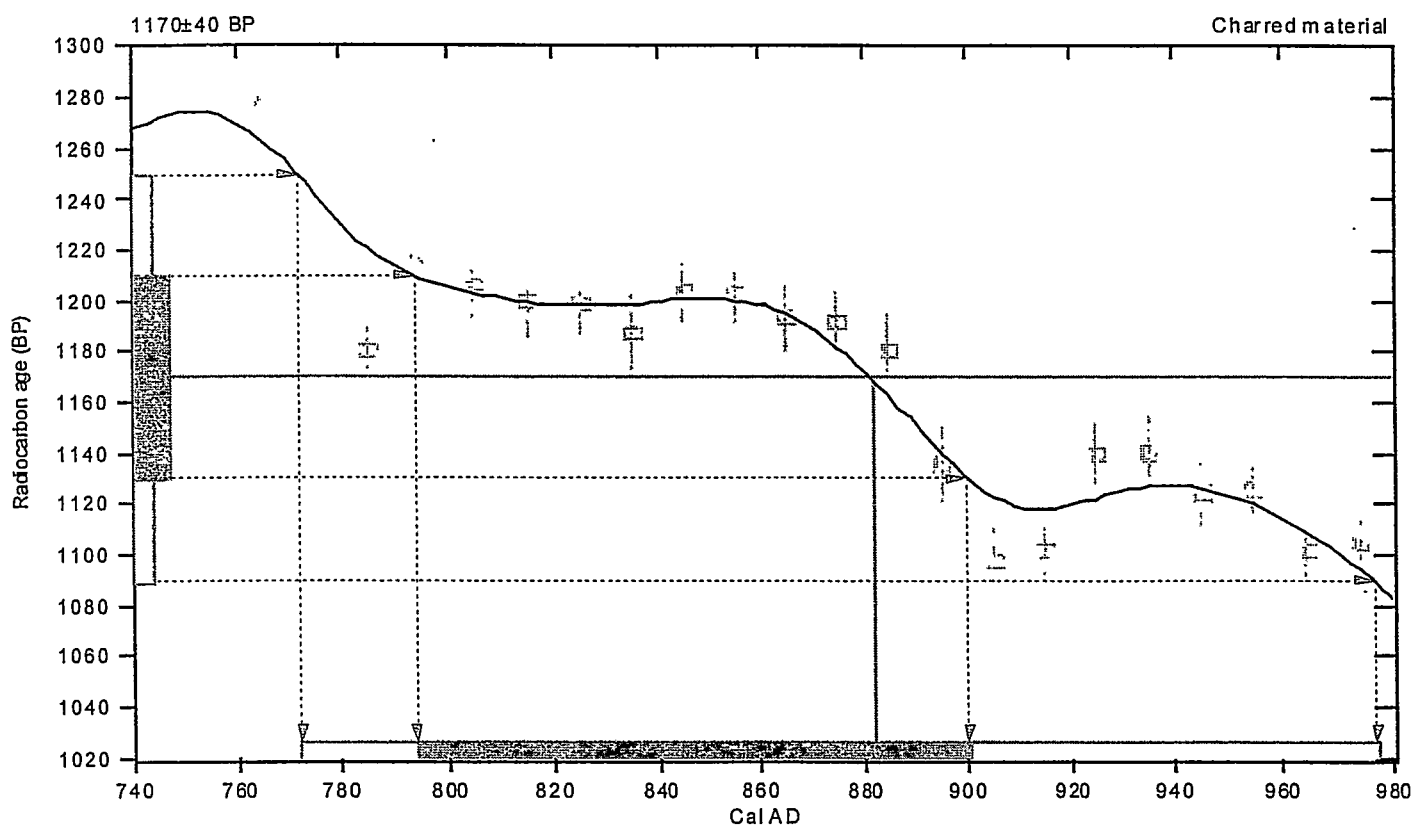
Conventional radiocarbon age: 1170±40 BP

2 Sigma calibrated result: Cal AD 770 to 980 (Cal BP 1180 to 970)
(95% probability)

Intercept data

Intercept of radiocarbon age
with calibration curve: Cal AD 880 (Cal BP 1070)

1 Sigma calibrated result: Cal AD 790 to 900 (Cal BP 1160 to 1050)
(68% probability)

References:

Database used

INTCAL 98

Calibration Database

Editorial Comment

Stuiver, M., van der Plicht, H., 1998, Radiocarbon 40(3), pxii-xiii

INTCAL98 Radiocarbon Age Calibration

Stuiver, M., et al., 1998, Radiocarbon 40(3), p1041-1083

Mathematics

A Simplified Approach to Calibrating C14 Dates

Talma, A. S., Vogel, J. C., 1993, Radiocarbon 35(2), p317-322

Beta Analytic Radiocarbon Dating Laboratory

4985 S.W. 74th Court, Miami, Florida 33155 • Tel: (305)667-5167 • Fax: (305)663-0964 • E-Mail: beta@radiocarbon.com